

Tekst en fotografie - Hanneke Jelles

Heemparken rijksmonument

De trots van Amstelveen

Van de heemparken in Nederland is het Jac.P.Thijssesepark in Amstelveen een van de bekendste. Pal naast dit hoefijzervormige park ligt De Braak. Sinds begin dit jaar zijn beide parken rijksmonument. In het voorjaar is het hier één zee van stinzenplanten.

thema
stinzenplanten

Ooit strekte de gemeente Nieuwer-Amstel zich uit van de Overtoom in Amsterdam tot aan de gemeente Uithoorn. Naarmate de hoofdstad uitdijde kromp het grondgebied, tot alleen nog een klein dorp met lintbebouwing over was. De toenmalige burgemeester koos ervoor om dit restant - Amstelveen - tot een aantrekkelijke, groene woonstad om te vormen. Er was al een aanzet gemaakt met fraaie woonwijken en een mooi wandelpark in de gemengde stijl. Plantsoenbaas Chris P. Broerse kreeg de opdracht om voor meer mooi groen te zorgen.

Schoonheid wilde planten

In 1939 werd een begin gemaakt met het omvormen van een voormalige veenplas. “De sfeer van de plek sprak Broerse erg aan; het was nat, weinig bovenland,” vertelt Rinus Hofs, teamleider wijkbeheer bij de gemeente. Broerse koos hier voor inheemse houtachtige gewassen. “Er waren in het buitenland voorbeelden van heemtuinen en Nederland had de educatieve tuin Thijsses’ Hof in Bloemendaal. Maar heemtuinen en voorkeur voor inheemse beplanting waren nog geen gemeengoed.” Koos Landwehr, collega van Broerse en baas van de uitvoering, hield zich bezig met de ook inheemse ondergroei. “Landwehr verzamelde oorspronkelijk wild materiaal, waaronder natuurlijk veel stinzenplanten.”

Wie biotopen aan wil leggen, probeert meestal de juiste grondsoort aan te brengen. Landwehr en Broerse gingen anders te werk, vertelt Hofs collega Wil Melgers. “Ze veranderden niets aan de grond, maar lieten de wilde soorten op de kwekerij van De Braak net zo lang wennen tot de plant genoeg nam met de aanwezige grond.” Hofs: “De enige mogelijkheid om verschillende milieus te creëren, was spelen met hoogte en diepte, met licht en schaduw. Er wordt alleen licht bemest waar nodig, maar bijvoorbeeld geen kalk toegevoegd voor de stinzenbeplanting. Landwehr en Broerse streefden in De Braak niet naar reproductie van complete plantengemeenschappen. Ze wilden vooral de schoonheid van wilde planten tonen.”

De Braak werd in 1939 aangelegd en in 1957 voltooid; de aanleg van het Jac.P.Thijssesepark ving aan in 1940 en werd in 1972 voltooid. “Het Thijssesepark is lang en smal; je wandelt door ‘tuinkamers’ met steeds andere plantencombinaties. De Braak is in oppervlakte bijna even groot en veel ruimtelijker, met grote vlakken blauwe knoop, echt knooppkruid en kleine valeriaan.”

Er hebben verschillende mensen aan de parken gewerkt, maar Broerse en Landwehr hebben voor beide parken de basis gelegd. Hofs: “Onder mijn voorganger Hein Koningen beleefden de parken hun gloriejaren. In de jaren zeventig was er veel belangstelling voor wilde flora. Amstelveen liep voorop: niet alleen in de heemparken werd wilde beplanting toegepast, ook in bijvoorbeeld wegbermen en bosplantsoenen.”

Beheer parken

Op De Braak zijn wat exoten binnengeslopen en dat lijkt een bewuste keuze. De beplanting achter de Pauluskerk, met veel exotisch ‘cultuurgroen’, gaat geleidelijk over in een wilder ogend gebied met exoten als de moerascypres. En dat terrein vervloei weer in de heemtuin. Het allermooist is het in het voorjaar. Dan bloeien velden daslook, akelei, weegbreezonnebloem, voorjaarszonnebloem, gele monnikskap, lelietjes der dalen, vingerhelmbloem, verschillende klokjes, blauwe druifjes, bostulpen, armbloemige look, geelsterren, aronskelk, wrangwortel, kievitsbloemen, wilde hyacint, wilde narcis, vogelmelk, drie soorten sleutelbloem, kranssalomonszegel, Haarlems klokkenspel en meer. “Het lijkt of het vanzelf groeit, maar dat is zeker niet zo. We zorgen dat de planten niet verdrukt worden door andere en we halen ongewenste planten met de hand weg. Blauwe anemonen bijvoorbeeld; die stonden hier oorspronkelijk niet, we willen geen moderne toevoegingen.”

- Bij Uitgeverij Architectura en Natura verscheen ‘Designed Dutch landscapes; Jac.P. Thijssesepark’, met foto’s van beide parken. ISBN 9789071570858, www.architectura.nl.
- IVN Amstelveen organiseert excursies in beide parken, zie www.ivn.nl/amstelveen.
- Zie www.thijssesepark.nl voor actuele informatie over de heemparken.